

Odeljenje za ljudska prava i zajednice

Sektor za nadgledanje pravnog sistema

**PRIPREMNI POSTUPCI U SLUČAJEVIMA GRAĐANSKIH
PARNICA**

Tema 4

Jun 2010

Pripremni postupci u slučajevima građanskih parnica

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju u evropi (OEBS) je zabrinuta da propust sudova na Kosovu da pravilno sprovedu pripreme postupke u slučajevima građanskih parnica može da krši pravni okvir na Kosovu i međunarodne standarde o ljudskim pravima. OEBS je uočio da sudovi iako obavezni pravnim okvirima Kosova, u slučajevima građanskih parnica često ne šalju kopije tužbe tuženima, da na nju odgovore pre održavanja prvog ročišta. U ostalim slučajevima sudovi ne koriste adekvatno priprema ročišta da bi utvrdili sve neophodne zahteve za održavanje ročišta. Povremeno su sudovi održavali priprema ročišta čak i kada uslovi za održavanje istih nisu stvoreni. Ovi propusti sudova da aktivno upravljaju postupcima u građanskih parnicama mogu negativno da utiču na zaštitu prava koja su obuhvaćena pravima na fer suđenje, uključujući i pravo na adverzijalno suđenje i pravo na suđenje u razumnom vremenskom periodu. Dalje, ispravno vođenje priprema postupaka doprinosi efikasnijem sudskom menadžmentu manje trošenje već preopterećenih resursa u kosovskom pravosuđu i izbegavanje nepotrebnih kašnjenja¹.

Zakon o parničnom postupku² koji je na primeni ima četiri jasne smernice za korake koje sudovi moraju da preduzmu pre prijema tužbe. Prvo, sudovi šalju optužbe zajedno sa službenim dokumentima tuženom³ na odgovor, na period od petnaest (15) dana od dana podnošenja sudu⁴. Tada tuženi ima 15 dana od dana kada su optužbe podnesene da zajedno sa službenim dokumentima pismeno odgovori⁵. Sud je takođe obavezan da u vezi dostave poziva i žalbe obavesti tuženog povodom roka koji ima za za odgovor na tužbu i o posledicama koje slede ukoliko se rok ne ispoštuje⁶. U odgovoru na tužbu tuženi treba da navede “bilo koje proceduralne nejasnoće” njegov ili njen odgovor na

¹ Komitet ministara Saveta evrope je naveo da “ procedure normalno treba da se sastoje od ne više od dva ročišta, provog koji može da bude preliminarno ročište pripreme prirode i drugo za prikupljanje dokaza, saslušavanje argumenata i ukoliko je moguće donošenje presude. Sud mora da osigura da svi koraci koji su neophodni za drugo ročište budu završeni na vreme i da u principu odlaganja ne bude dozvoljeno osim kada se pojave nove činjenice ili u ostalim posebnim i važnim okolnostima”. Princip 1 Preporuka komiteta ministara evrope br. R(84)5 *O principima parnične procedure dizajniranih da bi se poboljšalo funkcionisanje pravosuđa*, usvojen od strane Komiteta ministara 28.februara 1984 na 367 sastanku zamenika ministara.

² Zakon br. 03/L-006 o parničnom postupku Kosova, Službeni glasnik Kosova, 20. septembar 2008 (zakon o parničnom postupku iz 2008). Koji su sudovi u Kosovu počeli primeniti 6 oktobra 2008. Vidi i Sluzbeni Glasnik Socialisticke Federativne Republike Jugoslavija 4/1977, 36/1980, i 66/1982 12 februara 1982, sa promenama iz 1998 (zakon o parnickom postupku iz 1982). Puno članova zakona o parnicnom postupku iz 2008 ostaju suštinski slični sa onim u zakonu o parnicnom postupku iz 1982.

³ Engelski prevod zakona o parničnom postupku iz 2008 nepravilno prevodi Albaniski termin “i padituri” “kao optuženi” a tebalo bi “tuženi.”

⁴ Član 394 zakona o parničnom postupku iz 2008. Sud istovremeno “inicira priprema ta glavno ročište” odmah po dobijanju optužbi (Član 386). Vidi član 386-393 za ostale korake koje sud mora da preduzme u pripremanju glavnog ročišta.

⁵ Član 395(1) zakona o parničnom postupku iz 2008.

⁶ Član 395(2) zakona o parničnom postupku. Kada sud pošalje tužbu tuženom obavezan je da njega ili nju obavesti o sadržaju koji treba da bude dostavljen odgovorom na optužbe kao I o proceduralnim posledicama propuštanja da se odgovor na tužbu dostavi,. Vidi član 123(4)zakona o parničnom postupku iz 2008: “sud pozivom informiše stranke i ostale učesnike o pravnim posledicama zbog propuštanja da se uzme učešće u delu procedure.” Dalje, ukoliko stranke u sporu, intercesori, pravni zastupnici ili ovlašćeni zastupnici kontinuirano zloupotrebljavaju sudske naredbe, propuštaju da ustupe informacije pod mandataom pod ovim ili bilo kojim drugim zakonom na snazi, ili propuštaju da prisustvuju ročištima sa ciljem da odlaganja dalji postupak u slučaju sud može da dodeli novčanu kaznu ili da primeni ostale mere zbog toga koje su predviđene zakonom”. Član 10(3), *id*.

tužbu (prihvataje ili odbijanje) i potrebne lične podatke⁷. U odgovoru, ukoliko tuženi on ili ona ospore tužbu, treba da navede i “sve činjenice i da predstavi sve dokaze kojima njegova/njena tužba može biti dokazana.”⁸

Bez obzira kolika su ostala proceduralna raspolaganja sud prihvata tužbu nakon njenog podnošenja i mora da je uvek pošalje tuženom pre pojavljivanja bilo kojeg drugog tipa saslušanja. Međutim, OEBS je zabrinut da su sudovi na Kosovu nekada propustili da adekvatno obezbede pravo stranaka na adverzijalno suđenje jer im nije omogućeno da tužbu vide u parničnim postupcima, pre prvog ročišta. Sledeći slučajevi služe kao primer:

9. februara 2010. jedan od okružnih sudova na Kosovu je sproveo ročište za pomirenje u slučaju brakorazvodne parnice.⁹ Obe stranke su propisno pozvane i obe su prisustvovala ročištu za pomirenje. Ročište za pomirenje je odmah ispraćeno glavnim ročištem (uključujući i dokazni postupak) i izdavanjem presude i sve to na istom ročištu. Kopija tužbe nije dostavljena tuženom sve do početka ročišta za pomirenje niti je data informacija o pravima ili proceduri podnošenja odgovora na tužbu.¹⁰

Pravo na adverzijalno suđenje potiče direktno iz prava na fer suđenje koje je zagarantovano članom 6(1) evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP). Što u principu znači “priliku da stranke bilo u parničnom ili krivičnom postupku dobiju saznanje o istom i da daju komentar na sve izvedene dokaze ili doneta zapažanja [. . .] u pogledu uticanja na sudske odluke”¹¹. To što je materijal u sudskom predmetu, dostupan stankama ne predstavlja adekvatnu zaštitu prava na adverzijalno suđenje¹². Do suda je da obavesti podnosioca o materijalu koji se nalazi u predmetu i o negovom/njenom pravu na komentar¹³. Strankama se mora obezbediti dovoljan broj informacija da bi im se omogućilo da ispravno učesvuju u procesu.¹⁴

Onda kada tuženi podnese svoj odgovor, teret je jos jednom na sudu jer treba da preduzme dalje akcije. Ukoliko je odgovor “nerazumljiv ili nekompletan”¹⁵ ili ukoliko je odlučeno da je odgovor “nedovoljan ili nejasan”¹⁶ sud mora da zahteva od stranke da

⁷ Član 396(1) zakona o parničnom postupku Kosova iz 2008. Vidi član 99(2), *id.*: “Podnesci moraju da budu razumljivi i moraju da sadrže sve neophodno za rad na njima. Posebno treba da sadrži sledeće: ime suda, ime i prezime (ime pravnog lica) trenutnu ili stalnu adresu (štab pravnog lica) stranaka, njihove pravne zastupnike i ovlašćene zstupnike, ukoliko ih stranke imaju, sporni objekat, izjavu, potpis tužioca”.

⁸ Član 396(2) zakona o parničnom postupku iz 2008.

⁹ Vidi član 76-83 Zakon Br. 2004/32, Zakon o porodici Kosova, proglašen sa UNMIK Uredbom 2006/7, 16 februara 2006 (Zakon o Prorodici). Prema članu 349 Zakona o Prodicu, zakon o parničnom postupku se primenjuje na bračnim parnicama ili sudskim sporovima između članova porodice, osim ako sam Zakon o Prodicu ne predviđa drugčije.

¹⁰ Nekoliko sudskih zvaničnika su obavestilo OEBS-ove monitore da u nekim regionima nije praksa suda da u slučajevima brakorazvodnih parnica šalju tužbe suprotnoj strani pre održavanja procesa pomirenja niti da se iste dodaju na poziv za ročište.

¹¹ *Vermeulen v. Belgium*, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP), presuda, 22. januar 1996, stav 33.

¹² *Göç v. Turkey*, ESLJP, presuda 11. jul 2002, stav 57.

¹³ *Id.*

¹⁴ *H.A.L. v. Finland*, ESLJP, presuda, 7. jul 2004, stav 51.

¹⁵ Član 102(1) zakona o parničnom postupku iz 2008.

¹⁶ Član 397 zakona o parničnom postupku iz 2008.

napravi korekcije.¹⁷ Ukoliko posle prijema odgovora sud odluči da “sporno pitanje [činjenica] postoji i da nema prepreka da se samo donese odluka” onda može da donese naređenje da se tužbe prihvataju bez održavanja sudskog ročišta¹⁸. Sud zakazuje pripremno ročište posle prijema odgovora na tužbu¹⁹. Ukoliko tuženi ne podnese odgovor na tužbu i ukoliko sud ne želi da to zahteva onda sud održava pripremno ročište posle isteka roka za podnošenje odgovora.²⁰ Sud treba da zakaže pripremno ročište posle konsultacije sa strankama, ukoliko je to moguće.²¹ “Kao pravilo” ročište treba da se održi u periodu od 30 dana od dana kada je sud primio odgovor²².

Pripremno ročište je obavezno osim u slučajevima kada sud, posle dobijenog odgovora od strane tuženog, smatra da nema spornih činjenica ili u slučajevima kada sud odluči da pripremno ročište nije potrebno jer slučaj “nije komplikovan²³”. Dalje, ukoliko tuženi propuste da podnesu odgovor na tužbu u skladu sa periodom koji je zakonom propisan sud može da donese oblik podrazumevane presude ili takozvanu “presudu na osnovu neizvršavanja.”²⁴ Ukoliko tuženi ne odgovori na tužbu i ukoliko uslovi za donošenje presude nisu ispunjeni sud treba da sazove pripremno ročište posle isteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.²⁵ U slučajevima kada je tužba poslata tuženom zajedno sa pozivom za pripremno ročište (pre zakazivanja pripremnog ročišta) i kada tuženi ne prisustvuje pripremnom ročištu sud može, pod određenim okolnostima da donese drugu vrstu podrazumevane presude, takozvanu “presudu zbog odsustva.”²⁶. Sudovi treba uvek da jasno informišu stranke o potencijalnim pravnim posledicama koje mogu rezultirati zbog propuštanja da se odgovori na tužbu.²⁷

Pripremno ročište kao što predviđa zakon o parničnom postupku iz 2008. je jedan važan instrument koji ako se ispravno koristi od strane sudova na Kosovu može da poveća efikasnost pravosuđa i da rezultira manjim obimom posla za već preopterećene sudske resurse na Kosovu²⁸. Pripremna ročišta treba da se iskoriste kao pomoć u

¹⁷ Član 397 koji se odnosi na član 102 zakona o parničnom postupku iz 2008.

¹⁸ Član 398 zakona o parničnom postupku iz 2008.

¹⁹ Član 400(1) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²⁰ Član 400(2) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²¹ Član 400(3) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²² Član 400(4) zakona o parničnom postupku iz 2008. Sličo, glavno ročište treba da se održi u roku od 30 dana od završetka pripremnog ročišta. Član 420(2) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²³ Član 401 zakona o parničnom postupku iz 2008.

²⁴ “Podrazumevana presuda” je definisana kao “presuda koja se donosi protiv okrivljenog koji je propustio da prizna ili pak da se odbrani od tužiočeve tužbe”. *Black’s Law Dictionary*, 8ma edicija (Sjedinjene Američke Države, Thomson West, 2004), strana 449. Sud može da objavi presudu koja je zasnovana na neispunjavanju ukoliko: (a) su tuženom tužba i poziv za odgovor na tužbu uručeni na odgovarajući način; (b) ukoliko je tužba osnovana na dokazima koji se nalaze u tužbi; I (c) ukoliko činjenice koje podržavaju tužbu nisu kontradiktorne dokazima tužioca ili široko znani dokaz. Vidi član 150(1) (a)-(c) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²⁵ Član 400(2) zakona o parničnom postupku iz 2008.

²⁶ Član 151(1) zakona o parničnom postupku iz 2008 dozvoljava donošenje ovakvog rešenja “sa predlogom tužioca ili u skladu sa službenim zadacima [. . .] ukoliko su sledeći uslovi ispunjeni: (a) ukoliko je tuženi redovno pozivan na ročište; (b) ukoliko tuženi nikada nije osporavao tužbeni zahtev putem prestavke zahtev za optužbe; (c) ukoliko zasnovanost tužbenog zahteva propizilazi iz činjenica navedenih u tužbi; (d) ako činjenice na koje je zasnovan tužbeni zahtev nisu u suprotnosti sa dokazima podnetim od samog tužioca ili činjenicama svetski poznatim; (e) ukoliko ne postoje notorne okolnosti iz kojih se dolazi do zaključka da su tuženog ometali opravdani razlozi da dođe na ročište”.

²⁷ Kao u *supra* u belešci 5.

²⁸ Sudovi treba da zabeleže da stranke mogu da razreše svoj slučaj sudskim poravnanjem u bilo koje vreme za vreme suđenja. Sud za vreme celokupne procedure a posebno u pripremnom ročištu

izbegavanju nepotebnih kašnjenja za vreme napredovanja postupaka.²⁹ Primarna funkcija pripremnog ročišta je da diskutuje “predloge date od strane stanaka koje su u sporu i činjenice na kojima se njihovi predlozi zasnivaju.”³⁰ Održavanje pripremnog ročišta dozvoljava sudovima da utvrde “o čemu će se diskutovati, [i] koje činjenice će biti uzete u obzir na glavnom pretresu.”³¹

Međutim, OEBS je uočio da sudovi često ne koriste pripremnog ročište na ispravan način da bi utvrdili sve zahteve koji su neophodni za održavanje glavnog ročišta. Ova praksa može da dovede do neprikladnih kašnjenja u konačnoj presudi slučajeva što može biti kršenje prava stranaka na suđenje u razumnom vremenskom periodu.³² Sledeći slučajevi služe kao primer:

U ponovljenom postupku u imovinskom slučaju preliminarno ročište je održano 16. marta 2009. u opštinskom sudu u regionu Prizrena. Na preliminarnom ročištu pročitana je tužba na koju je ovlašćeni predstavnik tuženog prigovorio. Ovlašćeni predstavnik tuženog je zahtevao da sud poveća vrednost spora. Ovlašćeni predstavnik tužioca je odgovorio da se prigovor tuženih odnosi na zakon o parničnom postupku iz 2008. dok je slučaj počeo dok je na snazi bio prethodni zakon o parničnom postupku. Zatim je tvrdio da proces treba da se odvija u skladu sa zakonom koji je bio na snazi kada je proces počeo³³. Na kraju je sud na pripremnom ročištu zakazujući glavno ročište izjavio: “stranke su obavezne da obezbede bilo koje potencijalne dokaze npr. prigovor na tužbu na glavnom ročištu”. Međutim, prigovori na tužbu se mogu dati na kraju pripremnog ročišta i trebaju da već budu jasni kada proces uđe u fazu glavnog suđenja³⁴. Dalje, sud na preliminarnom ročištu nije odlučivao na zahtev tuženih da se razjasni vrednost spora iako je bio dužan da to obavi na osnovu člana 36, zakona o parničnom postupku iz 2008.³⁵

pokušava da dođe do poravnanja ukoliko je to fer i ukoliko priroda slučaja to dozvoljava. Sud može da predloži strankama kako da se dogovore i da time pomognu procesu, uzimajući u obzir njihove želje, prirodu slučaja, njihovu vezu i ostale okolnosti. Član 412-414 zakona o parničnom postupku iz 2008. OEBS je prethodno izveštavao o negativnom uticaju nedovoljnog broja sudija na kosovu na ljudska prava. Vidi *Mesečni izveštaj - Jun.2009: Nedovoljan broj sudija na Kosovu*, http://www.osce.org/documents/mik/2009/09/39346_en.pdf. Pretraga od 1.juna 2010.

²⁹ Komitet ministrara Saveta Evrope je naglasio da sudovi treba da preduzmu proaktivan pristup menadžmentu parničnih procedura. Navode da: “ sud treba da, pa makar za vreme preliminarnog ročišta ali ukoliko je moguće za vreme procesa, igra aktivnu ulogu u osiguranju brzog napredovanja procesa, poštujući pritom prava stranaka uključujući i pravo na jednak tretman. Posebno treba da poseduje *proprio motu* (“sopstvenu inicijativu) snagu da naredi strankama da daju takvog objašnjenje kakvo je I potrebno; da naredi strankama da se lično pojave; da postavlja zakonska pitanja; da poziva na svedočenje, pa makar u onim slučajevima gde postoji interes i ostalih osim onih stranaka koje imaju učešće, da kotroliše uzimanje dokaza; da isključi svedoke čije će moguće svedočenje biti irelevantno slučaju; da ograniči broj svedoka u vezi sa određenim činjenicama onda kada će njihov broj biti prevelik. Ova ovlašćenja se mogu primeniti bez odlaganja van predmetnog postupka”. Princip 4, Komiteta ministrara Saveta Evrope br. R(84)5, *O principima parnične procedure izajmiranih da poboljšaju funkcionisanje pravosuđa, supra u beleški 2..*

³⁰ Član 405, zakona parničnom postupku iz 2008.

³¹ Član 406(1) zakona parničnom postupku iz 2008.

³² Vidi član 6(1) ESLJP.

³³ Međutim, član 532(1) zakona o parničnom postupku iz 2008 specificira da “ukoliko je sudski proces započeo na prvostepenom sudu pre nego što je ovaj zakon usvojen onda procedura treba da se nastavi u skladu sa odredbama ovog zakona.”

³⁴ Vidi član 256 i 403 zakona o parničnom postupku iz 2008.

³⁵ Član 36 zakona o parničnom postupku iz 2008 navodi da: “Ukoliko tužitelj nije uopšte pomenuo vrednost predmeta spora u tužbi podnetoj sudu, ili ukoliko je on predstavio veoma visoku ili mnogo

Na pripremnom ročištu koje je održano u gore opisanom slučaju sud nije iskoristio ročište da zahteva od stranaka dalje informacije i razjašnjenja u vezi sa njihovim predlozima niti je uzeo u obzir koje će činjenice stranke koristiti da dokažu svoje predloge na glavnom ročištu. Umesto toga, ugrožena je blagovremenost procesa pošto su pitanja koja su trebala da budu razrešena na preliminarnom ročištu morala da se kasnije razrešavaju na glavnom ročištu. Uzimajući u obzir da je ovo pripreмно ročište održano na ponovljenom suđenju u kojem je originalna tužba doneta 16. maja 2006. što je otprilike pre tri godine, pasivna uloga suda u sprovođenju procesa u ovom slučaju je posebno zabrinjavajuća.

Pripreмна ročišta nisu samo proceduralna formalnost, pre su mehanizmi za sudove koji aktivno održavaju kontrolu nad procesima. Ispravno korišćenje pripremnog ročišta da se ocene tužbe i dokazi stranaka može da pomogne da se otkloni potreba za kasnijim irelevantnim održavanjem glavnom ročišta da bi se utvrdili ovi zahtevi. Irelevantna ročišta mogu da vode neograničenom kašnjenju i kršenju međunarodnih standarda o ljudskim pravima. U omogućavanju suđenja u razumnom vremenskom periodu ESLJP podvlači “važnost donošenja pravde bez kašnjenja koja mogu da ugroze efektivnost i kredibilitet³⁶”. Prekomerena kašnjenja u individualnim procesima takođe doprinose već značajno nagomilanim parničnim slučajevima u kosovskim sudovima.

Zatim, OEBS je zabeležio da sudovi ponekad održe pripreмна ročišta čak i kada uslovi da se takva ročišta održe nisu ispunjeni. U kontekstu nedostatka sredstava u pravosuđu na Kosovu gde neki sudovi nisu u mogućnosti da održe saslušanja u sudnicama zbog nedostatka prostora³⁷, takva praksa stvara naročito nepovoljno trošenje sudskih resursa. Sledeći slučajevi služe kao primer:

U opštinskom sudu u regionu Pejë/Peći tužilac je podneo zahtev za poništenje dva rešenja koja su doneta od strane njegovog poslodavca u kontekstu radnog spora. Rešenje za pokretanje istrage je bilo doneto u vezi sa istim slučajem. Sud je održao prvo preliminarno ročište 29. septembra 2008. U to vreme tužilac je podneo svoje dokaze i tuženi je uložio prigovor na tužbu. Tuženi je takođe predložio da se parnična procedura suspenduje zbog krivične istrage protiv tužioca koja je u toku. Sud je u svom rešenju odbio predlog tuženog da se parnični proces suspenduje i prosledio zahtev kancelariji javnog okružnog tužilaštva da obezbedi predmet i zahtevala predmet iz Vrhovnog Suda. Sud je 16. decembra 2008. održao još jedno preliminarno ročište samo da bi obavestio stranke da sud nije primio predmet od tužilaštva iako je tražen na pethodnom preliminarnom ročištu i odložio sledeće ročište (glavno ročište) za 26. februar 2009.

U slučaju koji je održan u opštinskom sudu u regionu Prizrena tužba za alimentaciju za dete je podneta novembra 2006. Prvo ročište u slučaju je

nižu vrednost nego što je ona stvarno, onda sud prema službenoj dužnosti ili prema prigovorima optužene stranke, na pripremnom ročištu [...] brzo i na prikladan način će odrediti, ili verifikovati tačnost vrednosti date tužbi od stranke tuženika.”

³⁶ *H. v. France*, ESLJP presuda od 24. oktobra 1989, stav 58.

³⁷ OEBS je prethodno zabeležio rasprostranjenost ove pakse i izrazio zabrinutost uticaja na prava na javno suđenje. Vidi strane 25-26 OEBS-ovog izveštaja iz marta 2004, Admintsicija pravde u Opštinskim sudovima na: http://www.osce.org/documents/mik/2004/03/2499_en.pdf.

održano decembra 2006. kada je ustanovljeno da tužba nikada nije poslata tuženom, koji je bio odsutan. Ročišta su bila održana ponovo u septembru 2007, dva puta u martu 2009, u aprilu 2009 i februaru 2010. Svako od ovih ročišta je bilo odlagano zbog nepojavljivanje tuženog. Sud je svako od ovih ročišta održavao bez slanja tužbe tuženom niti je pre zakazivanja ročišta proveravao dali je tuženi prethodno pozvan. Iako su postojale indikacije da tuženi živi u inostranstvu sud nikada nije tražio iskoriscenje prikladnih zakonskih instrumenata³⁸ da bi ga lociralo.

Iako je OEBS prethodno beležio poteškoće sudova na Kosovu u pozivanju stranaka³⁹, sudovi uvek moraju da utvrde da se uslovi za održavanje ročišta steknu pre održavanja istog. Kao što je predviđeno zakonom o parničnom postupku iz 2008. “glavni pretres ne može biti odložen na neodređeno” i “ne može biti odlžen na više od trideset dana osim u slučajevima koji su utvrđeni ovim zakonom⁴⁰.” Sudovi treba aktivno da rade na procesu, da zahtevaju upotrebu postupka Međunarodnu Pravnu Pomoć kada je prikladno i da dodeljuju privremene zastupnike ukoliko svi marljivi pokušaji za lociranjem tuženog propadnu.⁴¹ Pripremno ročište nije odgovarajuće mesto za utvrđivanje da li su stanke uredno pozvane.⁴²

Zaključak i Preporuke

Aktivan i efikasan menadžment parničnih procedura je presudan u vladavini prava. Kada sudovi na Kosovu propuste da adekvatno zaštite prava stranaka u administraciji ovih procesa, efikasnost pravosudnog sistema kao celine je umanjena. Jasno je, da je rad sudova na Kosovu otežan značajnim logističkim ograničenjima. Međutim, ispravan menadžment parničnih procedura u pripreмноj fazi može da pomogne da se eliminiše trošenje pravosudnih resursa koji se često javljaju kada sud igra pasivnu ulogu. Ispravan menadžment pripreмноj faze će takođe mnogo efektivnije garantovati prava koja omogućava ESLJP, kao što je pravo na adverzijalno suđenje i prava na suđenje u razumnom vremenskom periodu.

Sudovima:

³⁸ Vidi Administrativne instrukcije Ministarstva pravosuđa br. 2009/1-09 o procedure međunarodne pravne pomoći u krivičnim i parničnim pitanjima, 30.septembar 2009. Član 1 utvrđuje postupke koji su uključeni u procesuiranju zahteva za međunarodnu pravnu pomoć u parničnim i krivičnim pitanjima.

³⁹ Vidi strane 14-15 OEBS-ovog prvog pregleda Civilnog pravosudnog sistema (jun.2006) koji je dostupan na http://www.osce.org/documents/mik/2006/06/19407_en.pdf, poslednji put pristupano 2. juna 2010.

⁴⁰ Član 441(1) i 441(2) zakona o parničnom postupku iz 2008.

⁴¹ Član 79 zakona o parničnom postupku iz 2008.

⁴² Posledice zakazivanja i održavanja ročišta na koje stranke nisu blagovremeno pozvane nije specifično određeno zakonom parničnom postupku iz 2008. Član 123(1) zakona o parničnom postupku iz 2008 govori da sud treba da zakaže ročište “kada god je to utvrđeno zakonom ili kada postoji potreba za postupkom”. Službeni prevod na Engleski jezik člana 123(2) kaže: “ sud poziva stanke na proces i ostale osobe čije prisustvo smatra neophodnim”. Međutim, originalna Albanska verzija je u potpunosti drugačija u noj stoji da žalba nije dozvoljena protiv rešenja za zakazivanje ročišta. Takođe vidi član 437(1) u kojem stoji da sud može da odloži zakazano ročište “pre nego što počne, ukoliko odluči da pravni uslovi nisu ispunjeni ili ukoliko specifični dokazi nemoguda budu predstavljeni na ročištu.”

- U parničnim procedurama sudovi treba uvek da pošalju kopiju tužbe tuženom, u periodu od 15 dana od dana prijema, zajedno sa jasnim informacijama u vezi potencijalnih pravnih posledica zbog propuštanja da se odgovori na optužbe i posledicama koje slede zbog ličnog nepojavljivanja na sud.
- Sudovi treba da koriste pripremno ročište kao što je predviđeno zakonom o parničnom postupku iz 2008. da bi utvrdili sve neophodne potrebe za održavanje glavnog ročišta.
- Sudovi treba da održavaju pripremno ročište samo onda kada su uslovi za održavanje ispunjeni.

Kosovskom pravosudnom institutu (KPI):

- KPI treba da nastavi sa treninzima o pripremnom ročištu, za sudije koje su trenutno zapošljene i za kandidate za imenovanja u pravosuđu. Treninzi treba da naglase važnu ulogu koju pripremno ročište igra u razumevanju menadžmenta i strategije slučaja.

Kosovskom pravosudnom veću (KPV):

- KPV treba da nastavi da obučava sudsko osoblje o pravilnom korišćenju pripremnog ročišta kao instrumenta za poboljšanje efikasnosti i obezbeđivanje efektivnog menadžmenta slučaja.